

Rede door Johannes Linthorst Homan (Brussel, 22 Juni 1956)

Source: Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, Amsterdam. NVV-J.G. van Wouwe (1945-1973). Stukken betreffende Europese en internationale organisaties. Stukken betreffende de Organisatie van Europees Economische Samenwerking. 1950-1954, 60.

Copyright: Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis / International Institute of Social History

URL: http://www.cvce.eu/obj/rede_door_johannes_linthorst_homan_brussel_22_juni_1956-nl-f9f79bbb-2f0b-4bae-aa6f-d6f66e33f8a3.html

Publication date: 22/10/2012

Rede van de Minister van Economische Zaken, Prof. Dr. J. Zijlstra, op de derde internationale conferentie van de Europese Liga voor Economische Samenwerking te Brussel op 22 juni 1956, uitgesproken door de Heer Dr. J. Linthorst Homan, Directeur van de Buitenlandse Economische Betrekkingen.

Dames en Heren,

Het doet mij bijzonder veel genoegen, dat ik op deze derde conferentie dag van de Europese Liga voor Economische Samenwerking een enkel woord tot U mag richten. Ik bevind mij in een gezelschap, dat de zaak van de Europese integratie een warm hart toedraagt en dat daarbij bereid is zijn kennis en ervaring voor het bereiken van dit doel ter beschikking te stellen. De wijze, waarop zij dit doet dwingt bewondering en waardering af. Ik maak mij stellig niet aan overdrijving schuldig, wanneer ik verklaar, dat de Europese Liga voor Economische Samenwerking in de afgelopen jaren zeer belangrijk en baanbrekend werk in het belang van de integratie van West Europa heeft verricht. Zij heeft zich daarbij niet, zoals nog wel eens gebeurt, beperkt tot theoretische bespiegelingen over dit vraagstuk, doch zij heeft met groot realiteitsbesef, zonder het ideaal uit het oog te verliezen, praktische voorstellen gedaan, die in een aantal gevallen de ontwikkeling in de richting van een grotere Europese eenheid duidelijk hebben beïnvloed. Ik denk bijvoorbeeld aan het feit, dat de Europese Betalings Unie in West Europa, die in zo belangrijke mate heeft bijgedragen tot de uitbreiding van het intra Europese handelsverkeer, mede resultaat is van het voorbereidende werk, dat de E.L.E.S. op dit gebied heeft verricht. Ook de studies over andere aspecten van dit vraagstuk zijn van grote waarde voor de verdere ontwikkeling op dit gebied.

Het onderwerp, dat op deze conferentie aan de orde wordt gesteld, raakt wederom een der kernpunten van het integratievraagstuk. Het vraagstuk van de economische integratie spitst zich in belangrijke mate toe op de consequenties voor de binnenlandse werkgelegenheid en het binnenlandse welvaartspeil. Hierin ligt in zekere zin de kern van de moeilijkheden. Het zou reeds een belangrijke stap voorwaarts betekenen, indien werd ingezien, dat de instelling van een gemeenschappelijke markt bij de economische situatie, waarin wij thans verkeren, een economische expansie inleidt, die het aanpassingsproces in de overgangperiode aanzienlijk zal vereenvoudigen.

De E.L.E.S. heeft, door dit onderwerp aan de orde te stellen, zich wederom een grote verdienste verworven.

Dames en Heren, deze activiteiten in de particuliere sfeer zijn van grote betekenis. Zij vormen een onmisbaar element om het streven naar economische integratie in West Europa niet alleen levendig te houden, maar bepaald ook te versterken. Dit is onder de huidige omstandigheden zeker niet overbodig. Want niettegenstaande de huidige conjunctuur, die wel de meest gunstige tijd is om verdere stappen te doen op de weg naar een Europese integratie, is er de laatste jaren, ik mag haast wel zeggen, bijna een stilstand geweest. Sinds de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal in 1950 werd opgericht, kon geen werkelijk positieve vooruitgang meer worden geboekt, die tot oplossing van de fundamentele problemen der Europese integratie heeft geleid.

Ik zie hierbij zeker niet over het hoofd, dat op onderdelen wel een zekere vooruitgang is geboekt. De liberalisatiepercentages van de handel konden verder worden verhoogd, terwijl ook in de dienstensector het aantal belemmeringen is verminderd. Wij moeten dit zeker niet verwaarlozen en wij moeten daarbij bovendien bedenken, dat het werken aan de integratie vaak veel detailwerk vereist; detailwerk, dat ogenschijnlijk onbelangrijk kan zijn, doch dat in het kader van het grote geheel een veel wijdere strekking heeft. Doch dit alles neemt niet weg, dat op tarievengebied de Westeuropese landen geen enkele reële vooruitgang hebben kunnen boeken. Er is zeer veel gediscussieerd, en ik mag wel zeggen, dat dit vraagstuk van alle kanten is bekeken en bestudeerd. Doch een daadwerkelijke fundamentele beslissing kon hierover nog steeds niet worden genomen.

Er is hiervoor ongetwijfeld een aannemelijke verklaring. Het is immers duidelijk, dat, waar het aanvankelijk ging om de opheffing van kwantitatieve restricties, die het gevolg waren van buitengewone omstandigheden, en het thans gaat om beperkingen, die verweven zijn met de economische structuur van de betreffende landen, veel grotere weerstanden moeten worden overwonnen. Dit vergt tijd en overleg. Doch anderzijds betreur ik het, dat zoveel kostbare tijd is verloren gegaan. Onder de gunstige conjuncturele situatie en de

economische expansie van West Europa zou het mogelijk zijn geweest een definitieve aanval te doen op de opheffing van de handelsbelemmeringen. Het reële gevaar doemt daarbij op, dat West Europa de rekening van dit uitstel gepresenteerd zou krijgen bij een eventuele afzwakking van de conjunctuur, zelfs al zou dit slechts een flauwe afzwakking zijn. Het zal dan reeds moeilijk genoeg zijn om de huidige status quo te handhaven.

Dit alles, Mijnheer de Voorzitter, klinkt niet opwekkend, doch ik heb hierop willen wijzen, omdat de Westeuropese landen thans staan voor een beslissende keuze. De Commissie Spaak heeft kortgeleden een rapport uitgebracht, naar mijn mening een goed rapport, dat op realistische wijze het vraagstuk benadert en realistische oplossingen voorstelt. Ook de rapporten van deze conferentie en de discussies ondersteunen deze conclusies. Wanneer het de Westeuropese landen ernst is met de integratiegedachte ligt hier naar mijn stellige overtuiging een reële mogelijkheid om tot een praktische oplossing van dit vraagstuk te geraken. Ik hoop, dat de deelnemende landen thans op korte termijn, mede op basis van deze rapporten, besluiten zullen nemen, die verdere vooruitgang verzekeren. Het gaat hier weliswaar om het aanvaarden van belangrijke consequenties, die men in al hun aspecten goed dient te overwegen, en nogmaals, ik kan mij heel goed het bestaan van een zekere aarzeling op dit gebied voorstellen. Doch anderzijds ben ik van mening, dat indien het handelen van de Westeuropese landen blijft gekenmerkt door besluiteloosheid, het de vraag is, of wij ooit het einddeel zullen bereiken. Niet alleen zou het getuigen van een hopeloos gebrek aan fantasie en durf, doch wat ernstiger is, het risico, dat wij dan lopen zal dan bepaald onvergelijkbaar veel groter zijn dan dat voortvloeiende uit het aanvaarden van de consequenties van een Europese integratie.

In dit besef heeft mijn land, niet slechts als regering, doch het gehele Nederlandse volk, de integratiegedachte aanvaard; heeft het initiatieven ontplooid en heeft het ook zekere offers gebracht. Ik denk wat dit laatste betreft o.m. aan de jaarlijkse bijdrage, die aan het perequatiefonds van de Kolen en Staalgemeenschap wordt afgestaan. Het heeft voorts de moed opgebracht, zijn grenzen voor het buitenlandse produkt open te stellen, zonder dat het op een barrière van hoge invoerrechten kon terugvallen. Nederland, en dit geldt dus in het algemeen voor de Benelux als geheel, is hierdoor in een nadelige positie komen te verkeren door de bestaande tariefdispariteiten. Terwijl Nederland het buitenlandse produkt een betrekkelijk vrije toegang op de binnenlandse markt toestaat, heeft het Nederlandse produkt op de buitenlandse markten vaak hoge tariefbarrières te overwinnen.

Uiteraard is het niet zo, dat Nederland voorstander is van de Europese integratie, uitsluitend uit hoofde van objectieve overwegingen, en dat deze offers zijn gebracht op grond van zuiver altruïsme. Het heeft hier zelf onmiddellijk belang bij. Ik zal de laatste zijn te ontkennen, dat een integratie mede het economische belang van Nederland dient.

Men dient echter duidelijk onderscheid te maken tussen beide motieven. Bij de integratie van West Europa gaat het economisch gezien om het totale netto voordeel, dat de Westeuropese landen als geheel hiermede kunnen bereiken. Dit voordeel zal naar mijn mening belangrijk zijn. De vraag is daarbij of ieder land een aandeel in het te behalen voordeel zal hebben. Nu is naar mijn stellige overtuiging de verkregen totale winst uit de integratie toereikend om ook aan ieder afzonderlijk land een netto voordeel te bezorgen, dat intussen niet voor ieder land verhoudingsgewijs even groot behoeft te zijn. Ik wil hierop thans niet verder ingaan. Voor mij staat echter vast, dat integratie voor ieder West Europees land een nieuwe welvaartsimpuls betekent, en dat er geen verliezers hoeven te zijn bij een Europese integratie.

Men kan dit ook nog anders stellen. De expansiewinst zal veel groter zijn dan het readaptieverlies. Dit geldt niet slechts voor de totaliteit van de landen, maar voor ieder land. Het geldt zelfs reeds op korte termijn, en in een veel sterkere omvang dan men dikwijls denkt.

Nu is dit alles voor Nederland in het bijzonder aantrekkelijk, omdat circa 2/3 van de Nederlandse uitvoer gericht is op West Europa, Tezamen met het feit, dat het nationale inkomen in zeer belangrijke mate afhangt van zijn uitvoer, betekent een vrije toegang tot de zich expanderende markt, in West Europa een belangrijke voorwaarde voor Nederland voor de verdere stijging van de welvaart in eigen land en niet het minst voor het op peil houden van de werkgelegenheid. Dit laatste vormt voor Nederland, zoals U bekend, een bijzonder probleem in verband met de snelle groei van de beroepsbevolking.

Om deze toeneming van de beroepsbevolking te kunnen opvangen is een voortgaande binnenlandse economische expansie, die slechts mogelijk is bij een voldoende groei van de export van goederen en diensten, een conditio sine qua non. Voor Nederland is derhalve een integratie met zijn welvaartsvergrotende consequenties van grote betekenis. Dit houdt niet in, dat Nederland de oplossing van zijn werkgelegenheidsvraagstuk op een geïntegreerd West Europa wil afwentelen. Wij zijn er in het verleden in geslaagd door eigen krachtsinspanning het vraagstuk van de werkgelegenheid in eigen land tot oplossing te brengen. Wij hebben het volste vertrouwen om door eigen prestaties deze taak verder te volbrengen. Het is dan ook niet zo, dat economische integratie een essentiële voorwaarde is voor het behoud van volledige werkgelegenheid in Nederland, uit te minder, omdat door de samenwerking met onze Benelux partners de afhankelijkheid van de Nederlandse economie van het buitenland kleiner is geworden. Door de vrije toegang tot de wederzijdse markten, die voor het merendeel van de produkten geldt, is de kwetsbaarheid van de drie landen verminderd. Wanneer de integratie op ernstige tegenkanting zou blijven stuiten, zou dat bijzonder betreurenswaardig zijn, omdat hier een belangrijke mogelijkheid voor een algehele welvaartsverhoging verloren zou gaan. Doch naar mijn stellige overtuiging zou dat voor de Beneluxlanden op zichzelf geen ernstiger nadelen betekenen dan voor de andere Westeuropese landen. Het is dan ook stellig geen relatief grotere zwakte, die Nederland zo lang mogelijk zal doen strijden voor een geïntegreerd Europa, doch een vaste overtuiging van de juistheid van deze weg.

Mijnheer de Voorzitter, ik heb thans alleen gesproken over de economische aspecten van de Europese integratie. Daarachter rijst het enorme probleem van het machtsevenwicht in de wereld. De Westerse wereld wordt nog steeds bedreigd door anti democratische machten. Deze dreiging schijnt door de economische expansie in de Westerse wereld en met name ook in West Europa en de daarmee gepaard gaande versterking van de defensieve kracht aan betekenis te hebben ingeboet. Wij zullen er evenwel op bedacht moeten blijven, dat deze dreiging nog steeds reëel aanwezig is. Dit betekent, dat wij moeten voortgaan het economische potentieel van de Westerse wereld en van West Europa in het bijzonder zo sterk mogelijk te maken, door het scheppen van een geïntegreerde economische eenheid. In een economische integratie van West Europa ligt daarom naar mijn stellige overtuiging een waarborg voor het bewaren van de wereldvrede en voor het behouden van de geestelijke waarden, waarop wij prijs stellen. Moge deze conferentie een ieder van ons de positieve winst, die in een Europese integratie besloten ligt, wederom met de meeste duidelijkheid hebben laten zien. Mogen wij anderzijds ons bewust blijven van de dwingende politieke noodzaak van deze integratie.

Ik dank U.